

NIEUWSBRIEF

jaargang 18 – nummer 1, februari 2015

Uitnodiging

Hierbij nodigen wij u uit voor een lezing die wordt gehouden op

dinsdag 10 februari in “The Pub and Churchil” Kloosterstraat 36, Made

De lezing begint om **20.00 uur**

Voor deze lezing hebben wij de heer R. Hamelinck uitgenodigd die alles komt vertellen over de **Brabantse gewelven, ‘n spektakel op hoogte.**

Vooraf zal aandacht worden geschonken aan de gewelven in de Bernardus- en Blasiuskerk in Made en Stuivezand

De lezing is openbaar en de toegang is gratis.

Lezing 10 februari Brabantse gewelven.

Het is niet gezegd dat een metselaar een atleet genoemd mag worden maar wie gewelven kan metselen moet tot de evenwichtskunstenaars worden gerekend. Tot de wereldtop behoorden zij die in Brabant tientallen kerken bouwden en zelfs het grootste gewelf in schoonmetselwerk van noordwest Europa realiseerden. Ingenieurs en architecten bekwaamden zich in de 19e eeuw met vallen en opstaan in een sinds de middeleeuwen haast vergeten bouwtechniek. Zo vormde het Brabantse dorpje Oeffelt een kraamkamer. Nieuwe technieken, zoals de toepassing van gewapend beton, maken dat in 2015 weer haast niemand nog een ingewikkeld gewelf kan metselen. Gelukkig lieten de

evenwichtskunstenaars ons nog een laatste meesterstuk na. Zo hoort in het rijtje Istanboel, Rome, Florence, Barcelona ook zeker Dongen thuis.

Acrobaten, turnkampioenen en metselaars zijn van harte uitgenodigd maar ook ieder die meer wil weten over de bloeitijd van de gewelvbouw en de magie van de bouwwijze. Wie niet alleen wil toekijken kan ook zelf experimenteren met boogjes en gewelven. Ranko Hamelinck, bouw- en heemkundige, neemt ons mee langs meesterstukjes van gewelvbouw in Brabant. Een bevlogen verteller die aan de hand van afbeeldingen en voorwerpen het publiek onderdompelt in de wereld van deze elegante bouwtechniek en historie.

Dinsdag 10 februari “The Pub and Churchil” Kloosterstraat 36, Made

De lezing begint om **20.00 uur**

Terugblik lezing 9 december

In een overvolle zaal (110 bezoekers) van "The Pub and Churchill" gaven twee zonen van Poolse bevrijders de heren Frans Ruczynski en Wadec Salewicz een zeer boeiende lezing over de weg die de Poolse bevrijders hebben afgelegd om uiteindelijk ons te komen bevrijden.

Goed gedocumenteerd met onder andere authentiek foto- en filmmateriaal en ook de documentaire van Koen van Groesen over zijn opa Machil Salewicz.

Hier volgt een stukje uit die documentaire:

"Er wordt in het gesprek gelachen en ook gehuild. Het steekt hem nog steeds dat de Polen pas zo laat waardering kregen voor hun belangrijke rol in de Tweede Wereldoorlog. Ze hebben bijvoorbeeld nooit een oorlogspensioen gehad. Maar wat hem het meest pijn doet, is dat hij 35 jaar lang niet terug heeft gekund naar zijn vaderland. De Polen vochten mee met de geallieerden om daarna hun eigen land te kunnen bevrijden. Maar die dag kwam nooit. Polen wordt bevrijd door de Communistische Russen. De mannen die meevochten met de Westerse geallieerden waren

daarna niet meer welkom in Polen. Ze werden gezien als landverraders! Als opa in de jaren tachtig eindelijk terug kan, zijn vader en moeder inmiddels overleden. Opa vat het met tranen in zijn ogen samen: "We vochten voor geen vaderland". Koen van Groesen is verslaggever bij het televisieprogramma TweeVandaag en kleinzoon van Poolse oorlogsveteraan Machil Salewicz. Salewicz maakte deel uit van Poolse tankdivisie onder leiding van generaal Maczek en bevrijdde onder andere de Brabantse stad Breda."

Na de lezing kregen beide sprekers de heren Frans Ruczynski en Wadec Salewicz het eerste exemplaar van onze periodiek "De Klok" overhandigd door onze voorzitter de Louis van Suijlekom.

Verdere activiteiten van onze Heemkundekring:

10 febr. Lezing van de heer **R. Hamelinck** over **Brabantse gewelven, spektakel op hoogte**. Vooral zal aandacht worden geschonken aan de gewelven in de Bernardus- en Blasiuskerk in Made

14 april . De heer **A. Rooms**. Zijn lezing gaat over grote gezinnen in Noord-Brabant onder de titel: **Gezin XXL**. Voorafgaande aan de lezing vindt die avond de algemene **ledenvergadering** plaats.

Alle lezingen zijn in 'The Pub and Churchill' **Kloosterstraat 36 in Made**

De Klok 48. "De bevrijding duur betaald"

In onze vorige Nieuwsbrief 17-7 maakte we melding van onze nieuwe "De Klok" nummer 48. Wij konden toen nog niet weten dat dit documentje zo gewild was. Bij de verkooppunten (zie onder) liep het storm en gelukkig maar waren wat meer exemplaren gedrukt dan normaal. Ook krijgt de redactie veel complimentjes over de goed verzorgde periodiek. Natuurlijk zijn er ook enkele verbeterpunten aangegeven.

Losse nummers kosten dit keer € 5,00. Ze zijn te koop in de Bibliotheek en bij de Readshop in de Marktstraat. Beide in Made, en natuurlijk ook bij het secretariaat van de vereniging. (zie bovenaan deze nieuwsbrief.)

Heemkunde Bibliotheek; nieuwe aanwinsten (II)

Ook in 2014 kregen we verschillende nieuwe boeken voor de bibliotheek van onze heemkundekring ter beschikking.

We noemen:

1. De Spoorweg Lage Zwaluwe – 's-Hertogenbosch 1886 – 2014, *De Halvezolenlijn in beeld*, door Paul Henken, uitg. Uquilair, 's-Hertogenbosch.

De Langstraatspoorweg mag zich de afgelopen jaren verheugen in een groeiende belangstelling. Wat nu gedeeltelijk fietspad is, vormde ooit een enkelsporige verbinding tussen Lage Zwaluwe en 's-Hertogenbosch, voor reizigersverkeer in exploitatie tot 1 augustus 1950. In dit boek zijn naast de treinen ook de stationsgebouwen en emplacementen beschreven en in kleur en zwart/wit te zien. Veel van de foto's zijn nog niet eerder gepubliceerd en geven een levendig beeld van de Halvezolenlijn in heden en verleden.

2. Verdwenen Venen: Een onderzoek naar de ligging en exploitatie van thans verdwenen venen in het gebied tussen Antwerpen, Turnhout, Geertruidenberg en Willemstad 1250 – 1750, (*Actualisering 2013*) door Karel A.H.W. Leenders, uitg. Pictures Publishers, Woudrichem, 2013.

In de Middeleeuwen was een groot deel van de streek tussen Antwerpen en Geertruidenberg met veen bedekt. Tussen 1250 en 1750 werd hier door ontvening veel turf en zout gewonnen. Dit nieuwe boek van Karel Leenders is een update van zijn in 1989 verschenen studie. Een voor de streek belangrijke en uitzonderlijke geschiedenis wordt in deze aangevulde en fraai geïllustreerde editie opnieuw verhaald en voorzien van de resultaten van nadere onderzoekingen. Beide boeken zijn in onze bibliotheek beschikbaar.

3. Thor, Van Stoomraderboot naar Autodienst, *Beschrijving van 125 jaar passagiers- en goederenvervoer van Geertruidenberg en andere West-Brabantse plaatsen naar Rotterdam (1846 – 1968)*, door Cees Schuller en Bas Zijlmans, uitg. ELBA Geertruidenberg, 2014.

Menig inwoner van Made en Drimmelen herinnert zich ongetwijfeld de Thor-boot die tientallen jaren een vaste verbinding onderhield tussen Geertruidenberg-Drimmelen-Lage Zwaluwe-Dordrecht-Rotterdam. De geschiedenis van deze regelde stoombootdienst is nu te boek gesteld door Cees Schuller en Bas Zijlmans. Zij hebben hiertoe jarenlang onderzoek gedaan, betrokkenen geïnterviewd en zeer veel fotomateriaal verzameld. Een fraai en interessant boekwerk is het resultaat.

4. Een uitzonderlijke erfgenaam, door Ada Peele. *De verdeling van de nalatenschap van Koning-Stadhouder Willem III en een consequentie daarvan: Pruisisch heerlijk gezag in Hooge en Lage Zwaluwe, 1702-1754*. Uitg. Verloren, Hilversum.

In 1702, na de dood van Koning-Stadhouder Willem III, ontstond tussen Johan Willem Friso van Nassau en de Pruisische koning Frederik I een erfenisstrijd. Frederik was internationaal gezien de sterkste partij en maakte daarvan gebruik om de verdeling van de nalatenschap te beïnvloeden. De Staten-Generaal stelden als executeurs-testamentair in 1711 Frederik tijdelijk in het bezit van de Oranjelenen in het Westland en de heerlijkheid Hooge en Lage Zwaluwe. In 1732 sloten Stadhouder Willem IV en Frederiks opvolger een definitief Traktaat van Partage. Al kort na zijn aantreden in 1740 besloot de Pruisische Koning Frederik II zijn Hollandse bezittingen te verkopen, maar het duurde nog tot 1754 voor hij ze aan Anna van Hannover, de weduwe van Willem IV, kon overdragen. *Een uitzonderlijke erfgenaam* beschrijft en analyseert de erfenisstrijd, de verdeling van de nalatenschap en een consequentie daarvan: Pruisisch heerlijk gezag in Hooge en Lage Zwaluwe.

5. Erfgoed van de Brabanders, *Verleden met een toekomst*, door Jan van Oudheusden, uitg. Erfgoed Brabant i.s.m. Tilburg University en Erfgoed Academie Brabant.

Een nieuw boek over de restanten uit het verleden van Noord-Brabant; over de Sint-Jan van Den Bosch, over het Hermenieke van Bergeijk, over de brieven van Vincent van Gogh, over de fiets van Wim van Est, over het Markiezenhof in Bergen op Zoom en arbeidershuisjes in Loon op Zand, over populieren in de Meerij en de polders van Standdaarbuiten, kortom over het Brabants cultureel erfgoed. Auteur Jan van Oudheusden, provinciaal historicus van Noord-Brabant koos uit de rijke nalatenschap van de Brabantse geschiedenis een kleine 400 karakteristieke en vaak verrassende elementen, die hij voorzag van onderhoudende en informatieve teksten. Fotograaf Marc Bolsius verzorgde de illustraties.

6. Leven en overleven in de Biesbosch, door Geke van de Merwe, uitg. De Vèrse Hoeven, Raamsdonksveer. Oud-journaliste van o.a. het Brabants Dagblad heeft haar verhaal van 40 jaar journalistiek werk in en om de Biesbosch op verzoek van het Biesbosch-museum in dit boek vastgelegd. Zij kent het gebied en zijn bewoners op haar duimpje. Vooral de huidige bewoners en gebruikers komen bij haar aan het woord; het gaat niet louter om nostalgie, al is daar niets mis mee.